

TEATRU

Maria Pilchin

Chișinăul – capitala teatrului de animație: sinteza unei ediții aniversare

Ediția a VI-a a Galei Internaționale a Teatrelor de Păpuși LICURICI-80, desfășurată la început de octombrie anul curent, sub genericul „Povești ce unesc generații”, a transformat Chișinăul într-un veritabil laborator al imaginației animate, reunind spectacole, stiluri și estetici care arată vitalitatea teatrului de animație în Europa Centrală și de Est. Într-un moment aniversar pentru Teatrul Republican de Păpuși „Licurici”, festivalul a demonstrat că păpușa rămâne un instrument artistic cu forță de regenerare, capabil să traverseze epoci, sensibilități și culturi. Diversitatea producțiilor prezentate (de la reinterpretări ale basmelor clasice la experimente vizuale contemporane, de la spectacole pentru copii la construcții scenice cu adresare plurigenerațională) confirmă faptul că teatrul de animație nu este un „gen minor”, ci o artă totală, în care se întâlnesc dramaturgia, dansul, muzica, scenografia, mânuirea și tehnologiile noi.

SPECTACOLUL „DEGETICA”

Montat pe scena Teatrului Republican de Păpuși „Licurici” din Chișinău, readuce în atenția publicului, într-o manieră profund resemnificată, o poveste clasică a lui Hans Christian Andersen. Adaptarea scenică și regia semnate de Vitalie Jacotă transformă acest basm cunoscut într-o meditație teatrală despre identitate, inițiere, maternitate, seducția lumii și forța de a alege lumina în detrimentul tenebrelor. Rezultatul este o creație scenică de o frumusețe vizuală și emoțională rară. Așa cum arhetipurile basmului presupun un traseu de inițiere, Degetica traversează lumi fizice și afective care se opun sau o atrag, se deschid sau o înghit. Păpușile create de Natalia Ostrovskaia sunt departe de a fi

simple obiecte estetice: ele devin, în acest spectacol, extensii ale unor forțe simbolice: natura maternă, tentația, pericolul, libertatea. Broasca, Cârțița, Cărăbușii, Șoricica sau Rândunica, toate aceste personaje sunt realizate cu o plasticitate expresivă, având o claritate formală care susține caracterul lor simbolic. Manipularea se face într-o relație directă între păpușar și marionetă, ceea ce adaugă o doză de performativitate și vizibilitate actorului-manipulator. În această direcție contribuie decisiv compoziția muzicală a lui Alexandru Dicusar, o partitură care susține nu doar atmosfera, ci acționează ca partener de joc în sine, marcând accentele dramatice, lirice sau tensionate. Adrian Suruceanu semnează o scenografie de basm, în care culorile, texturile și volumele creează impresia unei lumi vegetale și onirice. Decorul este transformabil, cu planuri multiple, permițând o mobilitate scenică fluidă și sugerând diferite spații prin care trece eroina: casa mamei, bălțile broscuilor, cavoul cărțiței sau cerul în care se înalță Rândunica. Spectacolul valorifică tehnica teatrului cu lumină neagră, prin momentele acvatice, sau zborul, unde păpușile plutesc într-un spațiu abstract și imaterial, plin de vis și mister. Distribuția adună actori cu experiență în teatrul de animație. În centrul acestei creații stă păpușa ca mediu expresiv total. Degetica este animată, cu o grație fragilă și expresivă, de actrița Diana Nimijan, care demonstrează o rafinată tehnică de manipulare directă (contact vizibil între animator și păpușă) și un control vocal atent. Vocea ei rămâne în registrul copilăriei, pură și diafană, susținând simbolic personajului, un suflet născut din floare, adică din frumusețe. Viorica Dobzeu (Mama, Domnișoara Șoricică) are un joc empatic și cald, balansând între afectul matern și vocea societății care cere conformare. Nina Lefter, în multiple ipostaze (Vrăjitoarea, Cărăbușă, Peștele Argintiu), dovedește o plasticitate corporală remarcabilă și o flexibilitate vocală care transformă fiecare apariție într-o prezență aparte. Ion Ostaciuc (Fiul Broscuilor, Racul, Prințul Florilor) aduce un plus de ludic, dar și de lirism în final, în rolul prințului. Oxana Colun, Alexandra Ostaciuc și Vasile Clichici completează universul fabulos cu o prezență scenică pregnantă, susținând fluiditatea spectacolului printr-un joc sincronizat, fără fisuri. Or, „Degetica” este mai mult decât un spectacol pentru copii. Personajul nu fuge de lume, dar nici nu se pierde în ea.

Într-un format ce depășește convențiile teatrului clasic,

„FREESTYLE PUPPETRY”

De la Teatrul de Animație „Tândărică” din București aduce în scenă o adevărată explozie de energie, lumină și ritm. Spectacolul nonverbal e mai degrabă un show performativ, un concert vizual, în care păpușile devin instrumente de expresie contemporană, iar publicul e parte activă a spectacolului. Actorii Ioana Chelaru-Popovici, Simina Constantin, Florin Mititelu și George Simian au transformat arta animației într-un spectacol de virtuozitate. Deodată mânuirea devine dans, gestul e partitură, iar obiectul animat se ridică la rangul de performer. Fiecare păpușă are propria personalitate, conturată printr-o mișcare precisă, o lumină anume, un acord muzical neașteptat. Publicul e invitat să participe, să reacționeze, să devină coautor. Copiii râd, imită gesturi, aplaudă ritmat, iar sala întregă devine o mare scenă vie. Această interactivitate constantă e miezul spectacolului: nu doar o simplă implicare, ci un exercițiu de comunitate artistică, o pedagogie a mirării. Muzica modernă, cu accente electronice de DJ, ritmurile urbane și ecourile de hip-hop pulsează în fundal, transformând fiecare scenă într-un clip vizual de mare impact. Nu există text, dar există replicile animatoarelor și un limbaj comun al mișcării și culorii, o bucurie de a inventa și a comunica dincolo de cuvinte. Prin acest concept, „Freestyle Puppetry” popularizează arta păpușărească în cheie modernă, arătând că păpușa nu aparține doar copilăriei, ci și lumii artistice contemporane. Este o celebrare a libertății de expresie și o demonstrație a faptului că teatrul de animație poate rămâne viu, urban și spectaculos, fără a-și pierde magia originală.

Teatrul Municipal de Păpuși „Guguță” din Chișinău reușește, prin spectacolul

„LUCEAFĂRUL”,

In regia lui Victor Ștefaniuc, o restituire scenică de o frumusețe gravă și luminoasă a mitului eminescian. Poemul fundamental al culturii române devine, în viziunea regizorului, o poveste despre zbor și cădere, despre înălțare și dorința imposibilă de a uni două lumi, cea a spiritului și cea a simțurilor. Aici, între metaforă și metafizic, teatrul de păpuși se metamorfozează într-un templu de lumină și reverie. Coregrafia splendidă, semnată de colectivul actoricesc, funcționează ca o poezie a gestului. Păpușile se mișcă într-o plutire lentă, parcă suspendate între cer și pământ, între nemurirea astrală și destinul fragil al oamenilor. Luminile, atent dirijate, creează treceri între dimensiuni, când argintii, reci, când topite în aurul unui vis de iubire. Scenografia lui Petru Balan e o meditație plastică asupra ideii de univers: sfere, umbre, contururi de cosmos și siluete translucide. Muzica lui Ilie Văluță adaugă spectacolului un strat sonor de melancolie și mister, în care notele par ecouri ale dorului de absolut. Actorii, Gabriela Lungu (Cătălina), Oleg Mardari (Cătălin) și Iurie Popa (Hyperion), se mișcă într-un registru poetic al rostirii. Replica devine incantație, iar cuvântul e o prelungire a luminii. Cătălina, visătoare și tulburată, este simbolul pământului care aspiră la cer. Cătălin, reflexul uman al pasiunii și al clipei. Hyperion e verticalitatea inaccesibilă, ideea însăși de neatins. Într-un moment de grație scenică, păpușile par să respire gândirea poetului, să întruchieze ideea de iubire

ce arde fără a se consuma. Lumea creată de „plasatoarele de univers”, Ala Buhnă, Daniela Cioclu, Anghelina Codreanu, aduce o dimensiune simbolică aparte. Ele devin spiritele care orchestrează universul, martore ale unei iubiri imposibile, mănuitoare ale destinului. Ceea ce impresionează este transformarea teatrului de păpuși într-o experiență metafizică. Luceafărul nu mai este doar o stea, ci o idee care arde în interiorul fiecăruia dintre noi. E dorința de a depăși condiția, de a atinge perfecțiunea, chiar cu riscul de a ne pierde. Spectacolul „Luceafărul” e o reprezentație de o rafinată melancolie, în care publicul redescoperă nu doar povestea, ci și setea de înălțare care ne definește ca oameni.

Montat cu profesionalism și profunzime de regizoarea Svetlana Radu, spectacolul

„LEGENDA INIMII BUNE”.

După o poveste de Jaroslav Vodrajeck, propune publicului o parabola caldă despre prietenie, sacrificiu și puterea vindecătoare a grijii față de celălalt. Scenografia Angelei Josan, construită în culori blânde, cu detalii atent dozate, creează spațiul unui câmp deschis, vulnerabil, în care singurătatea și speranța se întâlnesc fără tensiuni inutile. În centrul poveștii se află Straško, o sperietoare uitată în mijlocul câmpului, interpretată cu o tandră expresivitate de Andrei Madan. Încrămenit între anotimpuri, Straško trăiește în tăcere o existență fără sens, până în momentul în care descoperă un pui de barză rănit, pe Aiko, interpretat cu grație și o fină vibrație emoțională de Irina Boiarkina. Vulnerabilitatea micuțului, care

nu poate zbura în țările calde odată cu stolul său, devine prilejul unei transformări: sperietoarea se trezește la viață prin simpla decizie de a proteja, de a încălzi, de a rămâne alături. Spectacolul se construiește în ritmul îmblânzit al unui basm moral, fără a forța nici momentele de dramatism, nici cele de triumf. Relația dintre Straško și Aiko, dintre cel neputincios și cel abandonat, respiră firesc, astfel încât povestea lor devine un elogiul al solidarității celor fragili. Apariția Păsării bătrâne și a altor personaje secundare, tot în interpretarea actorilor Madan și Boiarkina, completează un univers în care empatia e mai puternică decât frica, iar gesturile mici capătă forța simbolului. „Legenda inimii bune” este, în esență, un spectacol despre descoperirea unui sens prin celălalt.

„BALADA CELOR CINCI MOTĂNAȘI” DUPĂ ION DRUȚĂ

Este un frumos spectacol de vizionat de copii și adulți. O reprezentație care trebuie să fie văzută de către pedagogi, conducători artistici ai diferitelor ansambluri și cercuri artistice de pe la noi, deoarece spectacolul, pe lângă faptul că este o performanță producție teatrală din domeniul genului păpușăresc, mai este și un exemplar produs didactic, care ne poate învăța cum și ce să cultivăm copiilor atunci când este vorba de valorile neamului, dar și de o sinergie a artelor (literatură, muzică, dans, arta păpușii teatrale, folclor, neotnologie etc.). Regizoarea Dana Strungaru a știut să creeze un spectacol fascinant, scilicitor. O bijuterie scenică. Pornind de la drujiana „Balada a celor cinci motănași”, utilizând inserturi din proza și dramaturgia scriitorului, ea a construit o lume pe două direcții: universul uman și lumea celor care nu cuvântă, cinci pisoi cu mama lor, câinele, păsările (cocostărcul, ciocărlia, pupăza, rândunica). Spectatorul cel mic devine deodată atent: lumea e vie, e multicoloră, e plină de farmec și dinamism. O lume în perpetuă mișcare. De apreciat este concepția regizorală de a edifica firul povestirii scenice pornind de la calendarul agricol și cel al datinilor din străbuni. Vara cu paparudele ei, toamna cu strânsul recoltei, iarna cu șezătorile și frigul care ne ține prin case. Amortirea naturii și dificultatea de a găsi hrana pentru alte vietăți în afară de om. Primăvara cu înflorirea și inverzirea sa, cu Mărțișorul, cu Ziua Mamelor. Regizoarea aplică o frumoasă parafrază baladei drujiene. Cea care așteaptă este mama-pisică. Puii au plecat în lume, cea care le-a dat viață așteaptă cu dor, printre „frunzele de dor” ale culturii noastre. Și ei vor veni într-o zi acasă. O poveste frumos cadrată și configurată scenografic, muzical, coregrafic. Păpușile splendide. Pisoi, creați cu mult artistism, albi, imaculați precum naivitatea copilului, păsările din dantelă croșetată sunt memorabile. Costumele, măștile – create cu

multă dăruire artistică și artizanală. Lumea celor mari este jucată de actori dramatici în scenă, cu unele scene mascate, pe când lumea animalelor este o lume a păpușilor. Este foarte bine gândită această dihotomie. O construcție inedită. Natalia Brăguță, în rolul mătușii Domnica, dar și în cel al mamei-pisică – monumentală. O adevărată sculptură vivanță, de care publicul (o sală arhiplină) era încântat. Vocea, mișcarea scenică – de memorat. Valentina Ostap este minunată în rolurile ei, dar și în interpretările sale muzicale. Nina Lefter e actrița care știe să aducă profesionalismul în scenă și să-l plieze pe fiecare rol. Face parte din actrițele cele mai importante ale prezentului. Gheorghe Popescu – un rol canin bine simțit și bine transpus. Un câine vrednic de ținut minte ca joc și ca obiect păpușăresc. Ion Ostaciuc, Maria Tuchiluş, Alexandra Ostaciuc, Valentina Ostap, Ion Turculeț – actori de un înalt randament tehnic într-ale artei păpușărești și de o tot mai vizibilă performanță în zona spectacolului dramatic. Un spectacol solid și proeminent.

„ȚUP – IMPOSIBIL E DOAR UN CUVÂNT”

În regia lui Eduard Cirlan de la Centrul Independent pentru Arta Animației din București, a făcut ca sala teatrului să fie plină în a doua zi de festival. Publicul (format mai ales din copii, dar și din părinți care și-au redescoperit copilăria) a asistat la o reprezentație care a demonstrat că teatrul pentru cei mici poate fi, de fapt, un laborator al emoției pure și al reflecției subtile. Reprezentația a adus în scenă nu doar o adaptare scenică a poveștii scrise de Alex Donovici, ci și o veritabilă lecție de umanitate, transmisă prin intermediul animației, al interactivității și al unei scenografii vii, care respiră odată cu publicul. Regizorul propune un tip de teatru tradițional și, totodată, inovativ, participativ, în care spectatorul nu este un simplu privitor, ci devine parte din aventură. Prin apelul la dialoguri directe cu sala, prin inserarea unor momente muzicale care prind copiii în joc, regizorul creează o punte afectivă între scenă și public. Această deschidere transformă reprezentația într-o experiență colectivă, în care emoția se multiplică, iar mesajul („imposibil” e doar o limită a friicii, nu a realității) se înscrie adânc în memoria micilor spectatori. Ceea ce impresionează în această montare este soluția scenografică, semnată de Flavia Stoica, care reușește să construiască o pădure metaforică din forme simple, dar expresive. Muzica lui Vlad Costandache nu e doar o ilustrare sonoră, ci o respirație a emoției: uneori duioasă, alteori ludică. Dincolo de frumusețea vizuală, spectacolul are o substanță profund simbolică. Povestea puiului de ciocârlie născut fără aripi devine, în lectura scenică, o parafrază contemporană a poveștii „Puiul” lui Alexandru Brătescu-Voinești (chiar dacă A. Donovici mărturisea că există o poveste reală a unei fete

care l-a inspirat, spectatorul aglutinează din propriile lecturi propriul orizont de receptare). Dacă în povestirea clasică puiul de prepeliță rămâne victimă a propriei neputințe și a cruzimii naturii, în „Țup”, puiul de ciocârlie reușește să-și depășească condiția. Ceea ce la Voinești era o meditație tragică despre neajutorare (care a făcut generații de copii-cititori să plângă neputincioși) devine aici o meditație senină despre posibilitate. Actorii-păpușari Arina Vrabie (Țup), Ștefan Craiu (Melcul Fulger), Ionuț Terteci (Buhul Pădurii), Vlad Dragne (Corbul Tor) și Andreea Trestianu (Mama Ciocârlie) dau viață unei lumi care pulsează de energie. Mișcărilor lor sunt fine, mimica păpușilor are o expresivitate aproape cinematografică, iar vocea, în special cea a Arinei Vrabie, atinge o vibrație de sinceritate care îi face pe copii să creadă cu adevărat în zborul imposibilului. Melcul Fulger – o soluție regizorală memorabilă – e un mic antic *deus ex machina* în spațiul animației teatrale, care intervine pentru a corija, nu pentru a le răsturna pe toate, deși mereu îi face pe copii să râdă, să răspundă verbal. Cirlan reușește un lucru rar: un spectacol pentru copii care vorbește, în subtext, și celor mari. Un spectacol care nu infantilizează, ci educă prin sensibilitate, curaj și inteligență vizuală. Acel „imposibil” devine, în limbajul scenei, un sinonim al libertății interioare. „Țup...” nu e doar un spectacol pentru cei mici, e o lecție de zbor pentru toți.

„BUNUL PROMOROACĂ” DE MARINA ZVEREV,

După „Fântâna fermecată” de frații Grimm, în regia și traducerea lui Ion Ambrosi, e un spectacol în care duioșia se împletește cu rafinamentul scenografic, dând naștere unui univers teatral care amintește de casa bunicilor cu ștergere albe, culori pas-

telate și un aer blând de basm. Actorii de la Teatrul „Piciul Julien” din Chișinău joacă organic, firesc, fără artificii, parcă respirând odată cu păpușile pe care le mănuiesc cu tandrețe. Irina Recicalova și Ion Ambrosi reușesc să imprime personajelor o vitalitate caldă, aproape omenească, topind granița dintre om și păpușă. Măriuța, Lorică, Bătrânul Promoroacă, Mama vitregă repovestesc eterna întâmplare din „Fata babei și fata moșneagului”. O fac altfel, o fac mai nuanțat, mai intensificat, așa cum asistăm la cartografierea a două lumi, cea telurică și cea celestă. Scenografia, semnată de Tatiana Apostol și Ion Ambrosi, impresionează prin mobilitate: decorurile se transformă gradat și circular (ca o metaforă a vieții și a destinului omenesc), asemenea unui vis care curge între gospodăria pământescă și cea cerească. Muzica lui Offenbach, reorchestrată ingenios, adaugă un plus de fantezie și umor, iar coregrafia lui Dumitru Neagu dă spectacolului ritm și grație. „Bunul Promoroacă” este o producție scenică delicată, o reprezentație pentru cei mici și o reverie pentru cei mari.

„DĂDACA REBELĂ”

Reprezintă un carusel al emoțiilor și al ingeniozității teatrale, creat de Teatrul pentru Copii „Arlechino” din Brașov. O montare semnată de Traian Savinescu, care este o demonstrație de virtuozitate scenică, un exercițiu de energie controlată și de expresivitate dublată de o tehnică impecabilă. Actorii jonglează între jocul dramatic și mănuierea păpușilor cu o naturalitate uluitoare, făcând trecerea de la real la fabulos fără niciun efort perceptibil. Totul respiră dinamică, umor și o emoție bine temperată, care trece cu finețe de la ironie la tandrețe. Jocul actorilor este, de departe, axul de rezistență al acestei montări. Într-o distribuție amplă și echilibrată, fiecare interpret își asumă rolul cu un entuziasm molipsitor, contribuind la un ansamblu scenic coerent și viu. Dublul rol, cel de actor și animator de păpuși, este executat cu o precizie aproape coregrafică. Se simte, în fiecare gest și replică, o disciplină de trup și voce care ține ritmul viu al spectacolului. Scenografia, semnată de Attila Bajkó, mizează pe minimalism funcțional, transformând puținele elemente de decor într-un univers domestic plin de sensuri. O casă răsturnată pe dos devine, printr-o simplă mișcare

(pedagogică), teren de bătălie sau scenă a reconcilierii. Muzica lui Cări Tibor aduce un plus de vitalitate, un contrapunct între ludic și introspectiv. Coregrafia Andreei Duță le conferă actorilor libertatea de „a dansă” cu păpușile lor, într-un dialog vizual care transcende vârsta și convenția. La final, „Dădaca rebelă” se dovedește a fi mai mult decât o poveste despre o bonă ieșită din tipare (Matilda). Este o lecție de empatie, disciplină și bucurie împărtășită.

Teatrul Republican de Păpuși „Licurici” din Chișinău a propus în cadrul festivalului o reprezentație de o sensibilitate aparte:

„CENUȘĂREASA” DE EVGENY SCHWARTZ,

În regia ucraineanului Mikhailo Urytskyi, după bine-cunoscuta poveste a lui Charles Perrault. Decorul este simbolic și sugestiv: un mare cadran de orologiu domină scena, amintindu-ne că totul se întâmplă într-un timp atemporal, ca într-un vis sau într-o poveste fără sfârșit. Costumele sunt inventive, pline de culoare și rafinament, contribuind la farmecul vizual al spectacolului. Păpușile sunt construite cu măiestrie. Imaginea Cenușăresei-marionete (Irina Boiarkina), precum și a celorlalte personaje, aduce în prim-plan o metaforă subtilă, dar profundă: aceea a vieții ca spectacol. Actorii-păpușari se remarcă prin prezență scenică vibrantă, replici bine ritmate și o implicare emoțională autentică. Nu sunt doar mănuiitori de păpuși, ci adevărați interpreți, care dau voce și suflet personajelor. Nu este doar un spectacol pentru copii, ci o poveste spusă cu inteligență vizuală și sensibilitate artistică, adresată tuturor celor care cred că binele învinge.

THEATRE

➤ Chisinau – The Capital of Puppet Theater: A Synthesis of an Anniversary Edition

The sixth edition of the International Puppet Theater Gala – LICURICI-80, held in early October under the theme “Stories That Unite Generations,” turned Chisinau into a true laboratory of animated imagination. The festival brought together diverse performances, styles, and aesthetics, showcasing the vitality of puppet theater in Central and Eastern Europe.

Celebrating an anniversary for the Republican Puppet Theater *Licurici*, the event demonstrated that the puppet remains a powerful artistic instrument, capable of regeneration and of bridging epochs, sensibilities, and cultures.